

นิทรรศการ

นิทรรศการผลงานศิลปะ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
EXHIBITION OF ART BY DR.FUA HARIBHITAK

501-0361-03-1991
3-CPT-2-0236

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการศิลป์

ดร.เฟื้อ หริพิทักษ์

แสดงจิตรกรรมและวาดเส้น

ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์

ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพฯ

2-31 มีนาคม 2524

EXHIBITION OF ART
BY DR.FUA HARIBHITAK
AT THE NATIONAL GALLERY
CHAO FA ROAD,BANGKOK
MARCH 2-31, 1981

มูลนิธิ
หอศิลปะแห่งชาติ
RAMA IX ART MUSEUM FOUNDATION

ออกนันทนาการจาก

CON-tempus
THE BANGKOK FINE ART CENTER

คำนำ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ในการส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานศิลปะของศิลปินไทย ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในประเทศและนอกประเทศ โดยมีการจัดแสดงนิทรรศการพิเศษเพื่อแสดงผลงานศิลปกรรมทั้งแบบประเพณีและร่วมสมัยขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งการส่งงานศิลปกรรมไปแสดงต่างประเทศเพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยและศิลปินไทยเป็นครั้งคราว นิทรรศการพิเศษครั้งนี้กรมศิลปากรได้เลือกผลงานศิลปะของ ดร. เพื่อ หริพิทักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อเชิดชูเกียรติของศิลปินอาวุโส

เพื่อเสนอผลงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าแก่ประชาชน

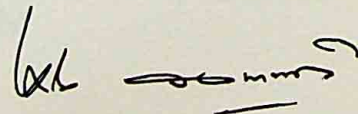
และเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจ

โดยที่กรมศิลปากรตระหนักถึงคุณค่าผลงานศิลปะ ซึ่งท่านเป็นผู้สนใจงานด้านอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยตลอดมา โดยเป็นผู้ริเริ่มงานคัดลอกและวิจัยภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย และยังอุทิศตนเพื่องานด้านนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน ในด้านงานศิลปกรรมร่วมสมัยท่านได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2492, 2498 และ พ.ศ. 2500 โดยได้รับรางวัลเกียรติยศเหรียญทองประเภทจิตรกรรม ปัจจุบันท่านได้เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสยามสมาคมอันเป็นเกียรติที่คนไทยน้อยคนนักที่จะได้รับ และจากการที่ท่านได้เพียรพยายามสร้างสรรค์งานศิลปะมานานกว่า 40 ปี เป็นผลให้ท่านได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาศิลปกรรม จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2523

อัจฉริยภาพในการเป็นศิลปินของ ดร.เพื่อ หริพิทักษ์ ประจักษ์ชัดในบทความชื่อ “เพื่อ หริพิทักษ์” ของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี แปลโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์เขียน ยิ้มศิริ ซึ่งกรมศิลปากรได้คัดลอกนำมาตีพิมพ์ไว้ในสุจิตร์นี้ด้วยแล้ว

การจัดนิทรรศการซึ่งได้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีในครั้งนี้ กรมศิลปากรได้รับความกรุณาจาก ดร.เพื่อ หริพิทักษ์ ในการให้ยืมผลงานส่วนตัวที่ไม่เคยแสดงในที่ใดมาก่อนจำนวนกว่า 20 ชิ้น และยังได้กรุณาให้คำปรึกษาในการจัดแสดง เป็นผลให้นิทรรศการนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากสถาบันและบุคคล ในการให้ยืมงานมาร่วมแสดง

กรมศิลปากร ขอขอบคุณ ดร.เพื่อ หริพิทักษ์ และทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ หวังว่านิทรรศการผลงาน ดร.เพื่อ หริพิทักษ์ จะเป็นประโยชน์แก่วงการศิลปะและผู้สนใจโดยทั่วกัน

(นายเดโช สวานานนท์)
อธิบดีกรมศิลปากร

ข้าพเจ้าทำศิลปะด้วยใจรักใจเลื่อมใสและจริงใจ มิได้ทำไปเพราะไขแห่งอามิส ข้าพเจ้าทำศิลปะเพื่อ ศึกษาค้นหาความจริงในงานอันเร้นลับอยู่ภายใต้สภาวะธรรม ฯ

ผลงานอันเกิดจากกำลังกายกำลังความคิด และกำลังใจของข้าพเจ้า ขอน้อมอุทิศให้ ท่านอาจารย์ทั้งหลายของข้าพเจ้า

เพื่อ หริพิทักษ์

My life is art. I do it because I love it and of it I am a humble devotee. Neither material or honorific reward I expect from my work which I do with utmost sincerity trying to capt the essence of beauty of Nature.

F.H.

ประวัติ ดร. เพ็ญ หริพิทักษ์

เกิด 22 เมษายน 2453 ที่อำเภอราชบุรีบุรีระ ธนบุรี	2496
การศึกษา ระดับประถมศึกษาที่วัดสุทัศน์	
ระดับมัธยมศึกษาที่วัดเบญจมบพิตร และ	2500
วัดราชบพิธ	
2474 ศึกษาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง	2502
2479 ศึกษาศิลปะที่โรงเรียนประณีตศิลปกรรม	
กรมศิลปากร	2510
2483 ศึกษาศิลปะที่มหาวิทยาลัยวิศวะการะดิ	
ณ สันตินิเกตัน ประเทศอินเดีย โดยทุน	
ของ ม.ร.ว. ถนอมศักดิ์ กฤดากร	รางวัล
2497 - 2499 ได้รับทุนจากรัฐบาลอิตาลี ไปศึกษาและ	2489
ดูงานที่ประเทศอิตาลี	
2503 ไปร่วมประชุม ไอ.พี.เอ. ที่เวียนนาและ	2492
ไปดูงานต่อที่ลอนดอน, ปารีส, อินเดีย	
การแสดงผลงาน	2493
2489 การประกวดของคณะศิลปินแห่งชาติ	
อินเดีย	2496
2491 แสดงภาพคัดลอกภาพเขียนโบราณ ณ	
สถานทูตไทย ลอนดอน	
2492 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 1	2500
หอศิลป์ กรมศิลปากร	
2493 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 2	2500
หอศิลป์ กรมศิลปากร	
2495 การแสดงภาพคัดลอกภาพเขียนสีโบราณ	2523
มหาวิทยาลัยศิลปากร	

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 4	
หอศิลป์ กรมศิลปากร	
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 8	
หอศิลป์ กรมศิลปากร	
แสดงงานร่วมกับการแสดงศิลปกรรมแห่ง	
ชาติ ครั้งที่ 10 หอศิลป์ กรมศิลปากร	
แสดงงานเดี่ยว หอขวัญ กรุงเทพฯ	
รางวัลที่ 1 และที่ 2 การประกวดของ	
คณะศิลปินแห่งชาติ	
อินเดีย	
เกียรติคุณอันดับ 1 รางวัลเหรียญทอง	
ประเภทจิตรกรรม การแสดงศิลปกรรม	
แห่งชาติ ครั้งที่ 1	
เกียรติคุณอันดับ 1 รางวัลเหรียญทอง	
ประเภทจิตรกรรม การแสดงศิลปกรรม	
แห่งชาติ ครั้งที่ 2	
เกียรติคุณอันดับ 3 รางวัลเหรียญทองแดง	
ประเภทจิตรกรรม การแสดงศิลปกรรม	
แห่งชาติ ครั้งที่ 4	
เกียรติคุณอันดับ 1 รางวัลเหรียญทอง	
ประเภทจิตรกรรม การแสดงศิลปกรรม	
แห่งชาติ ครั้งที่ 8	
ได้รับยกย่องเป็นศิลปินชั้นเยี่ยม	
ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิต	
กิตติมศักดิ์ สาขาจิตรกรรม	

การทำงาน

2490 - 2512	เป็นอาจารย์สอนวิชาจิตรกรรมที่มหาวิทยาลัยศิลปากร
	เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะจิตรกรรม
	ประติมากรรมและภาพพิมพ์ หัวหน้าภาค
	วิชาจิตรกรรม
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ทำการซ่อม
	อนุรักษ์และคัดลอกภาพเขียนโบราณที่
	อยุธยา เพชรบุรี สุโขทัย และจังหวัดใน
	ภาคเหนือ
2522	เป็นกรรมการคัดเลือกงานศิลปะเพื่อส่งไป
	แสดงในนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยของ
	ศิลปินแห่งชาติ ปี 2523 ณ ประเทศ
	ญี่ปุ่น

ปัจจุบัน

เป็นอาจารย์สอนวิชาศิลปะไทยประเพณี
วิทยาลัยช่างศิลป์
เป็นกรรมการตัดสินการแสดงศิลปกรรม
แห่งชาติ ตั้งแต่ครั้งที่ 11 จนถึงปัจจุบัน
เป็นกรรมการจัดซื้องานศิลปะ พิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรมศิลปากร
เป็นกรรมการคัดเลือกงานศิลปะ การแสดง
จิตรกรรม ภาพพิมพ์ และภาพถ่ายของ
ประเทศอาเซียน ปี 2524
เป็นผู้ควบคุมการอนุรักษ์หอไตร วัดระฆัง
โฆสิตาราม

Fua Haribhitak

In writing these few notes on the exhibition of paintings and drawings by Fua Haribhitak, my memory goes back to the past 25 years when we organized a School of Fine Arts in the Fine Arts Department, for the purpose of training young Thai in the arts of painting and sculpture. A group of ten youths came from the Arts & Crafts School of Bangkok where for two or three years they had received the preliminary principles of art. In those days, there were not so many past-times to distract the minds of the students and so each of them, for emulation's sake, was keen to do better than his fellow-students.

Fua Haribhitak joined the first group and, on account of his temperament, it was not easy to have him comply with the rules of the school. Although very respectful and not complaining, it was evident that he suffered in submitting himself to the discipline of the academy. On my part, as far as possible, I tried my best to avoid contrasting with the character of the young Fua. He made experiments of many techniques of painting in order to find the one which best suited his nature. He was very anxious to learn and what he learned, he did with most seriousness.

What compelled me more to admire him was his exceptionally remarkable drawing, and as drawing is the grammar of every plastic art, so I felt sure that one day this young man would become a real artist.

Of course, during this period of artistic training, Fua's style was that referred to as "Impressionism"—the word "Impressionism" should not be understood as copy of the Western Impressionist School. 'Impression' means to record in lines, colours or plastic volumes, the impression the artist receives from Nature, objects or anything else. This impression is quite personal, and for such a reason the impressionistic work of an artist has nothing to do with photographic reproductions. That work reflects a personal emotion and so **Impressionism** means to express sincerely what we see and, accordingly, we feel without any intellectual speculation.

Of the many studies of still-lives, nudes, portraits, etc., Fua

made in this first period, only two portraits remain : one in oil colours, the other in pastels—the rest was destroyed during the second World War by a bombardment of Bangkok.

Meanwhile, studying at the school of Fine Arts, Fua had occasion to follow a course of history on Indian art. This gave him the longing to see India. In fact, in 1941, our young artist went to India to follow his quest on art education. There he settled at the University of Viswa-Bharati at Santiniketan. In that intellectual centre, Fua's passion for art grew stronger and stronger. He worshipped the masterpieces of old Indian art, and for the first time, realized how valuable is the old artistic patrimony of each race. This idea had its beneficial effects when Fua returned to Thailand.

The artistic talent of our young artist was also praised by the famous Indian painter, Nandalal Bose, Principal of the Kala-Bhawan of the University of Viswa-Bharati.

Unfortunately, the fruit of Fua's visit to India came to an abrupt end when the second World War broke and our artist was interned in a camp together with many Japanese, among whom there were also some painters. Although suffering from malaria and anemia, Fua did not abandon his art. Being interested in Indian philosophy our artist spent part of his time in studying Yoga system and admiring Nature.

With a few tubes of water colours left and some scraps of paper, he made studies of the people surrounding him. With those studies he composed a small painting depicting a group of Japanese women and children. The figures, synthesized in their principal masses, compose each other in a fine unity, while the bright chromatic effect ensuing from the colourful kimonos is most pleasing. We regret very much that for one reason or another this composition was not enlarged as the artist had proposed to do. It would have been a fine work of art and also would have served as stimulus to other artists in doing important paintings. This small picture together with a study of dahlias were rewarded the first and second prizes in a competition arranged by the artists of the camp. In 1946 Fua came back to Thailand. The sense of admiration for old art, awakened during his stay in India, suggested to him to paint some of the old murals of Ayuthia, Suk-

khothai and Pejhuri which were in such bad condition of preservation that was to be expected soon their total obliteration. At that time, nobody, or very few, thought Fua's work worth while. Today everyone acknowledges the importance of the work done by this artist in recording paintings which have vanished in these last ten years.

IN 1948 some of Fua's reproductions, together with many other old and modern objects of Thai art, were exhibited in London at the Royal Thai Legation under the patronage of H.E. Mr. Direk Jayanama, the then Thai Minister. Another exhibition of these fine reproductions was held at the Fine Arts Department in the year 1952.

From 1947 to 1954 Fua's activity was divided between teaching art in the University of Fine Arts and doing paintings which eventually were shown in the annual National Exhibitions of Art of Bangkok. According to the rules of the National Exhibition, these paintings being rewarded three gold medals in the years 1949, 1950, 1957, Fua Haribhitak became one of the officially recognized artist of Thailand. S.C.Y., Silapin Chan Yiam.

In 1954, Fua won a scholarship offered by the Italian Government and spent two years in Italy. This was a period of great activity. More than a hundred paintings and drawings were made by our artist. His works drew the attention of Signor Oppo, professor of painting of the Academy of Rome, who found in Fua those high qualities proper to real artists.

The majority of the paintings and drawings made in Italy convey the impression Fua received from Nature or from everything he painted. The beholder of these works of art cannot help to feel a warm enthusiasm—they are done with an extreme sincerity—without any extravagant idea to do novelties, a defect which seems to be general in our modern intellectual life.

In the views of Capri we may enjoy the bright light proper to that island—there are days that this light is so strong that the intensity of all colours seems to disappear in a bath of blazing atmosphere.

From the first paintings made in Italy, we notice a certain

hesitation : the artist was not sure of his palette—he was enchanted by the beauty, by light, but did not dare to express it vividly. Afterwards, mastering the emotion he sings with his natural enthusiasm the charms of Nature.

Fua's quest for evermore profound expressions made him experiment in what is referred to as cubism, or better, a style which strives to render those effects we may notice when light and colours, playing over an object, intersect each other, changing its apparent realistic forms. Of course, in Thailand, our public is not yet accustomed to such a kind of art, but in reality, it has serious and fine qualities. Of Fua's paintings in this style, I prefer that nude, in green tonality, which was exhibited last year at the National Exhibition of Art. But on the whole, personally, I like better the expressions of this artist when free from any intellectual reasoning, especially I prefer his beautiful drawings. Here, any person initiated in art appreciation is truly impressed by Fua's expressive power. Neither cameras nor any other mechanical devices could render the invisible universal essence, the principal quality in a work of art, which moves our feelings or gives us high imagination. From here, the difficulty is to explain what art is. A few lines, a few colours, a few effects of chiaroscuro may give us joy or sorrow, serenity or animation. Of course, these sensations are different according to our own nature because individuals react accordingly. For instance, personally, in beholding the delicate ink-pen drawing of a street of Florence near Piazza Santa Maria Annunziata, my spirit is brought into a melancholic and dreamy world—I prove a sensation of pure serenity. On the contrary, the strong, bold brush-drawing depicting the Baptistery and the Cathedral of Florence acts on me as an invigorating force from which life becomes a dynamic reality.

To appreciate art, we have to abandon ourselves to the artist's creation. Now, in the case of Fua's works, made principally in Italy, let him be your guide in visiting Venice, Rome, Pisa, Florence, etc., listen to his songs reflecting his spirit saturated with beauty, mystery and dreams.

Silpa Bhirasri

เพื่อ หริพิทักษ์

ในการเขียนข้อความเกี่ยวกับการแสดงงานจิตรกรรม ภาพเขียนสีและภาพวาดด้วยเส้นของนายเพื่อหริพิทักษ์ นั้น ความทรงจำของข้าพเจ้าย้อนหลังไปยี่สิบห้าปีที่แล้วมา เมื่อได้มีการก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมขึ้น ณ กรมศิลปากร เพื่อความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนเด็กไทยให้มีความชำนาญในงานจิตรกรรมและประติมากรรม ได้มีนักเรียนช่างหนุ่ม ๆ ประมาณสิบคนซึ่งได้ศึกษาความรู้ศิลปะเบื้องต้นมาแล้วจากโรงเรียนเพาะช่าง มาศึกษาต่อยังโรงเรียนประณีตศิลปกรรม ในสมัยก่อนโน้นยังไม่มีสิ่งสนุกสนานเพลิดเพลินมากมายนักซึ่งจะทำให้จิตใจวอกแวก และทุกคนก็มีความขยันหมั่นเพียรทำงานประกวดประชันเพื่อให้ได้งานดีกว่ากัน

เพื่อ หริพิทักษ์ เป็นผู้ที่รวมอยู่ในหมู่ นักเรียนช่างคณะนี้ และเป็นผู้ที่ไม่ชอบอยู่ในกรอบข้อบังคับของสถานศึกษา นัก แม้เขาจะเป็นคนที่เคารพต่อกฎและไม่เคยร่ำร้องอะไร ก็ยังเห็นได้ว่าเขาไม่สบายใจเลยที่จะต้องปฏิบัติตามให้อยู่ในวินัยของสถานศึกษาศิลปะ โดยส่วนตัวข้าพเจ้านั้นได้พยายามอย่างที่สุดที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งซึ่งเป็นการขัดแย้งต่อคุณลักษณะเฉพาะตนของเพื่อหนุ่ม เขาได้ทำการฝึกฝนทดลองเทคนิคของงานจิตรกรรมหลายประเภทด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อค้นหาว่าเทคนิคใดจะเหมาะสมกับธรรมชาติของเขา เขาเป็นคนกระหายใคร่เรียนและสิ่งใดที่เขาเรียนก็เรียนด้วยใจจริง

สิ่งที่ใฝ่ใจให้ข้าพเจ้าชื่นชมเขายิ่งขึ้น คือ

ภาพวาดด้วยเส้นอันพิสดารหาตัวจับได้ยาก และโดยเหตุที่ว่า การวาดด้วยเส้นเป็นไวยากรณ์ของศิลปะประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงมั่นใจว่า วันหนึ่งเด็กหนุ่มผู้นี้จะกลายเป็นศิลปินที่แท้จริงขึ้นมาได้

เป็นสิ่งที่แน่นอนว่าในระยะเวลาที่ฝึกฝนศิลปนั้นแบบงานศิลปะของเพื่อจัดเข้าอยู่ในลัทธิ “อิมเพรสชันนิสม์” คำว่า “อิมเพรสชันนิสม์” นั้นไม่ควรเข้าใจไปว่าเป็นการเอาอย่างสกุลช่างฝ่ายอิมเพรสชันนิสม์ของยุโรป “อิมเพรสชันนิสม์” หมายถึงการถ่ายทอดความรู้สึกประทับใจของศิลปินที่ได้รับจากธรรมชาติจากวัตถุหรือสิ่งใดก็ตาม แล้วบันทึกลงไปอยู่ในเส้นในสีหรือในปริมาตรอันเป็นปีกแผ่น ความประทับใจนี้เป็นส่วนน้อยโดยที่ตนเองงานที่แสดงออกอย่างประทับใจของศิลปินแต่ละคนจึงไม่มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับผลงานภาพถ่ายเลย งานของศิลปินนั้นสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ส่วนบุคคล ดังนั้นลัทธิอิมเพรสชันนิสม์จึงหมายถึงการแสดงออกต่อสิ่งที่เราเห็นอย่างจริงใจ และที่เชื่อกันต่อสิ่งที่เรารู้สึกโดยปราศจากความคิดทางด้านพุทธิปัญญาเข้ามาแทรกแซง

บรรดางานเขียน ภาพหนึ่ง ภาพเปลือย ภาพเหมือนและอื่น ๆ ของเพื่อในสมัยแรกเหลืออยู่เพียงภาพเหมือนสองภาพเท่านั้น ภาพหนึ่งเขียนด้วยสีน้ำมัน อีกภาพหนึ่งด้วยสีชอล์ค นอกนั้นถูกบอมบ์ระเบิดเสียหายไปหมดสิ้นเมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่สอง

ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนประณีตศิลปกรรมนั้น เพื่อได้มีโอกาสเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ของอินเดียด้วย ซึ่งทำให้เขาใฝ่ฝันที่จะไปอินเดีย ด้วยเหตุนี้เอง ในปี พ.ศ. 2483 ศิลปินหนุ่มของเราได้เดินทางไปยังประเทศอินเดีย เพื่อศึกษาศิลปะตามความปรารถนาอันแรงกล้าของเขา เมื่อไปถึงก็ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยวิศวะการะติ ณ สันตินิเกตัน และในท่ามกลางแหล่งพุทธิปัญญานั้นเอง ความหลงใหลใฝ่ฝันของเพื่อที่มีต่อศิลปก็ยิ่งทวีความแรงกล้าขึ้นทุกที เขาบูชางานศิลป์โบราณชั้นครูของอินเดียและนับเป็นครั้งแรกที่เขาได้ตระหนักถึงคุณค่าในศิลปโบราณอันเป็นมรดกตกทอดของแต่ละชาติ ความคิดเห็นเช่นนี้จึงได้บังเกิดผลขึ้นเมื่อเพื่อได้กลับมาเมืองไทย

ความสามารถทางศิลปะของศิลปินหนุ่มของเราได้รับความยกย่องสรรเสริญจากจิตรกรอินเดียอันมีชื่อคือท่านนันทาลาโบส ซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่แห่งสถานศึกษาศิลปะของมหาวิทยาลัยวิศวะการะติ

เป็นที่น่าเสียใจว่าผลที่ได้จากการเยือนประเทศอินเดียของเพื่อจำต้องสะดุดหยุดลงเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้อุบัติขึ้น ศิลปินของเราได้ถูกคุมตัวอยู่ในค่ายกักกันร่วมกับพวกญี่ปุ่นซึ่งบางคนเป็นจิตรกร ในระหว่างนี้เพื่อเกิดป่วยไข้เนื่องจากโรคมาเลเรียและโลหิตจาง แม้กระนั้นเพื่อก็ได้หยุดยังการทำงานศิลปะ โดยที่เพื่อสนใจในปรัชญาของอินเดีย จึงได้ใช้เวลาส่วนหนึ่งของชีวิตศึกษาโยคะ ศาสตร์และชั้นชมธรรมชาติ

ด้วยสีน้ำที่เหลืออยู่ไม่กี่หลอดและกระดาษแผ่นเล็ก ๆ เขาได้เขียนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเขา จากภาพเหล่านี้เขาได้ประกอบภาพเขียนสีขนาดย่อม ๆ เป็นหมู่ผู้หญิงและเด็กญี่ปุ่น รูปหมู่นี้ประสานเข้าด้วยกันในปริมาตรอันเป็นหลักฐานสำคัญของภาพ แต่ละรูปอยู่ในความเป็นปีกแผ่นอันสวยงาม ประสิทธิภาพของสีสว่างซึ่งบังเกิดจากสีฟ้ากิโมโนอันสดสวยนั้นช่างน่าดูยิ่งเป็นที่น่าเสียดายว่าภาพองค์ประกอบชิ้นนี้จะโดยเหตุผลประการใดก็ตามที่ มิได้ขยายใหญ่ดังเช่นที่เพื่อได้ตั้งใจไว้ หากขยายใหญ่ได้ก็จะเป็นงานศิลปกรรมที่วิจิตรชิ้นหนึ่ง ทั้งจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมให้ศิลปินทั้งหลายกระทำงานจิตรกรรมที่มีค่าสำคัญเช่นนี้บ้าง ภาพเขียนชิ้นเล็กนี้รวมกับภาพ สวนดอกไม้ ได้รับรางวัลที่หนึ่งและที่สองในการประกวดซึ่งจัดให้มีขึ้นโดยคณะศิลปินแห่งค่ายกักกัน

ในปี พ.ศ. 2489 เพื่อได้เดินทางกลับมายังประเทศไทย และเนื่องจากความรู้สึกชื่นชมที่มีต่อศิลปโบราณในขณะที่เขาพำนักอยู่ในอินเดียนั้นเอง ได้กระตุ้นเตือนให้เขาคัดลอกภาพเขียนสีบนฝาผนังโบราณของอยุธยา สุโขทัย และเพชรบุรี ซึ่งตกอยู่ในสภาพเสียหายไม่ได้รับการบำรุงรักษาที่ถูกต้องตามวิธีการอันสูญหายไปในวันใด ในเวลานั้นไม่มีผู้ใดหรือมีก็น้อยเต็มทีที่คิดว่า งานคัดลอกภาพเขียนโบราณของเพื่อเป็นสิ่งมีค่าควรกระทำ ปัจจุบันนี้ทุกคนต่างก็เห็นความสำคัญของงานคัดลอกภาพเขียนโบราณซึ่งสูญหายไปในช่วงสิบปีที่แล้วมาของศิลปินผู้นี้

ในปี พ.ศ. 2491 ทางราชการได้นำงานคัด

ลอกภาพเขียนโบราณของเฟโอ พร้อมด้วยศิลปวัตถุโบราณ และปัจจุบันของไทยไปแสดงในกรุงลอนดอน ณ สถานที่ไทย ภายใต้ความอุปถัมภ์ของท่านอัครราชทูตติเรก ชัยนาม ต่อมาในปี 2495 ก็ได้มีการแสดงงานคัดลอก ภาพเขียนสีโบราณ ณ กรมศิลปากรอีกครั้งหนึ่ง

จากปี พ.ศ. 2490 ถึงปี พ.ศ. 2497 งานในหน้าที่ของเฟโอแยกออกได้สองสถาน คือการสอนวิชาจิตรกรรมในมหาวิทยาลัยศิลปากร และการปฏิบัติงานจิตรกรรม ซึ่งส่งเข้าแสดงในงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติในกรุงเทพฯ ด้วยงานจิตรกรรมเหล่านี้ได้รับรางวัลเหรียญทองคำในปี พ.ศ. 2492, 2493, 2500 ตามกฎของการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ จากนั้นเองเฟโอได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมของเมืองไทยผู้หนึ่ง

ในปี พ.ศ. 2497 เพื่อได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลอิตาลีไปศึกษาศิลปกรรมต่อ ณ ประเทศอิตาลีมีกำหนดสองปี นี่เองเป็นเวลาซึ่งแสดงให้เห็นถึงสมรรถภาพอันยิ่งใหญ่ของเฟโอในการทำงานศิลปะ ภาพเขียนสีและภาพวาดด้วยเส้นจำนวนมากกว่าร้อยชิ้น สร้างขึ้นด้วยฝีมือของศิลปินของเรา งานของเขาเรียกร้องความสนใจจากซินญอร์รอบไป ศาสตราจารย์ฝ่ายจิตรกรรมแห่งสถานศึกษาศิลปะของโรม ศาสตราจารย์ผู้นี้ได้เห็นคุณภาพอันสูงส่งแห่งความเป็นศิลปินไทยโดยแท้จริงอันมีอยู่ในตัวเฟโอ

ส่วนใหญ่ของภาพเขียนสีและภาพวาดด้วยเส้นซึ่งเฟโอกระทำในอิตาลีนั้น ได้ถ่ายทอดความรู้สึกประ-

ทับใจที่เพื่อได้รับจากธรรมชาติหรือจากสิ่งใด ๆ ก็ดี ออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด ผู้ที่ได้ชมงานศิลปกรรมเหล่านี้มีอาจจกเว้นความรู้สึกชื่นชมในความวิริยอุตสาหะ ซึ่งเฟโอได้มีอยู่ต่องานของเขาด้วยความจริงใจอย่างสุดซึ้ง ปราศจากซึ่งความคิดที่จะกระทำสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ อย่างไม่มีเหตุผลอันเป็นสิ่งที่ร้ายต่อชีวิตทางพุทธปัญญาโดยทั่วไปในโลกปัจจุบันนี้

พูดถึงภาพทิวทัศน์ของเกาะคาปรินันเรอาจชื่นชมแสงสว่างสดใส ซึ่งเป็นสิ่งโดยเฉพาะของเกาะนี้ได้ มีวันที่แสงสว่างนี้แรงกล้านดูความเข้มข้นของสีทั้งหมดปลาสนาการไปในห้วงของบรรยากาศอันรุ่งโรจน์ฉะนั้น

ภาพเขียนระยะแรกของเฟโอในอิตาลีนั้น สิ่งที่ได้ว่ายังมีความลึกลับไม่แน่นอนนัก เขาได้รับความชื่นชมจากความงามของธรรมชาติ จากแสงสีจนไม่กล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึกอย่างมีชีวิตชีวา แต่ต่อมาก็ข่มอารมณ์ได้ เขาจึงบรรยายเพลงอันบรรเจิดของธรรมชาติลงไปในแผ่นผ้าใบ ด้วยความมานะอันเป็นคุณสมบัติประจำตัว

จุดหมายปลายทางของเฟโอสำหรับการแสดงออกของผลงานอย่างลึกซึ้งนั้น ได้ก่อให้เกิดผลการทดลองในสิ่งซึ่งเราเรียกกันว่า ลัทธิ “คิวบิสม์” ขึ้นแก่เขา หรือถ้าจะพูดให้เหมาะก็คือ แบบแผนศิลปะอันหนึ่งซึ่งแสดงออกแห่งประสิทธิภาพของแสงและสีอันฉาบฉวยอยู่บนวัตถุสิ่งหนึ่งตัดผ่านซึ่งกันและกัน ทำให้บังเกิดการเปลี่ยนรูปจริงขึ้นในขณะนั้น ย่อมเป็นสิ่งแน่ว่า ในเมืองไทยนั้น

ประชาชนยังไม่คุ้นกับศิลปะประเภทนี้นัก แต่ความจริงแล้วศิลปะประเภทนี้มีคุณสมบัติที่ดีวิจิตรและไม่ใช่ว่าสิ่งกระทำกันได้โดยผิวเผิน งานจิตรกรรมของเฟโอตามแบบแผนนี้ (คิวบิสม์) ข้าพเจ้าชอบรูป ผู้หญิงเปลือย มากกว่าอื่นใด รูปนี้มีวรรณะสีเขียว ได้เคยนำออกแสดง ณ หอศิลปะแห่งชาติเมื่อปีกลาย แต่เมื่อกล่าวโดยส่วนรวมเป็นการส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้าชอบการแสดงออกของศิลปินผู้นี้ เมื่องานของเขาเป็นอิสระไม่เกี่ยวกับเหตุผลของความคิดอันได้มาจากด้านพุทธปัญญาใด ๆ เป็นพิเศษ โดยเฉพาะข้าพเจ้าชอบภาพวาดด้วยเส้นอันสวยงามของเขามาก จากภาพวาดด้วยเส้นนี้เองไม่ว่าใครก็ตามที่นิยมชมชื่นในศิลปะย่อมบังเกิดความจับใจจากพลังงานของเฟโอ กล้องถ่ายรูปหรือเครื่องมือแมคคาณิกส์ใด ๆ ก็ดี ก็มิอาจจะถ่ายทอดธาตุแท้ของจิตวิญญาณของเขาให้เห็น ธาตุแท้อันเป็นคุณสมบัติสำคัญในงานของศิลปะ ซึ่งเราอารมณ์หรือสร้างมโนภาพอันสูงส่งให้แก่เราได้เช่นนี้เลย จากภาพวาดด้วยเส้นเหล่านี้เอง จึงเป็นการยากที่จะอธิบายว่า ศิลปะคืออะไร ? เพียงเส้นสองสามเส้น สีไม่กี่สี ประสิทธิภาพทางน้ำหนักอ่อนแก่เพียงไม่กี่น้ำหนัก ก็อาจสร้างความรู้สึกให้เราบังเกิดความสนุกสนานยินดีหรือโศกเศร้าเสียใจ บังเกิดความสงบหรือความมีชีวิตได้ ย่อมเป็นของแน่ว่า ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์เหล่านี้ย่อมแตกต่างกันไปตามธรรมชาติแต่ละบุคคล เพราะ

แต่ละคนนั้นมีความรู้สึกสะท้อนออกไม่เหมือนกัน ยกตัวอย่างเช่นตัวข้าพเจ้าเอง ขณะที่ดูภาพ ถนนสายหนึ่งในเมืองฟลอเรนซ์ ซึ่งวาดด้วยเส้นปากกาอันสวยงาม วิญญาณข้าพเจ้าก็ล่องลอยไปสู่โลกแห่งความฝันอันเปล่าเปลี่ยว บังเกิดความรู้สึกสงบอย่างบริสุทธิ์ ตรงกันข้าม ภาพสถานที่เจมินันนัตและวิหารแห่งเมืองฟลอเรนซ์ ซึ่งเขียนอย่างกล้ารุนแรงด้วยพู่กันนั้นมิอาจให้ข้าพเจ้ารู้สึกสะท้อนใจว่า ชีวิตเรานี้ตกอยู่ในความจริงอันหนึ่ง ซึ่งเต็มไปด้วยความรวดเร็วสับสนอลหม่าน

◆ ◆ ◆
การที่เราจะชื่นชมศิลปะนั้น จำต้องสดับตัวของเราก่อนไปนอกวงของการนมัสการของศิลปินเสียก่อน อย่างไรก็ดี ในกรณีของเฟโอส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นในอิตาลีนั้น เราต้องปล่อยให้เขาเป็นผู้นำท่านไปเยือนกรุงเวนิซ โรม ปิซา ฟลอเรนซ์ ฯ และฟังเพลงซึ่งสะท้อนออกแห่งวิญญาณอันคลุกเคล้าอยู่กับความงาม ความเร้นลับและความฝันของเขา

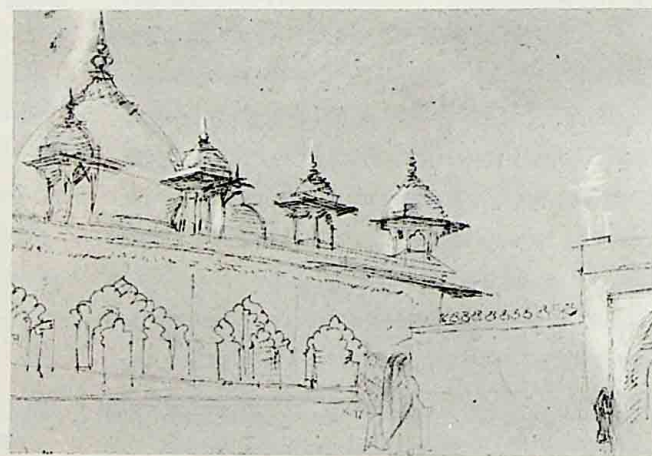
ศิลป์ พีระศรี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปราสาทโบราณ ณ จตุรัสจันญูวียา
PALAZZO VECCHIO, FIRENZE
PENCIL, PEN & INK

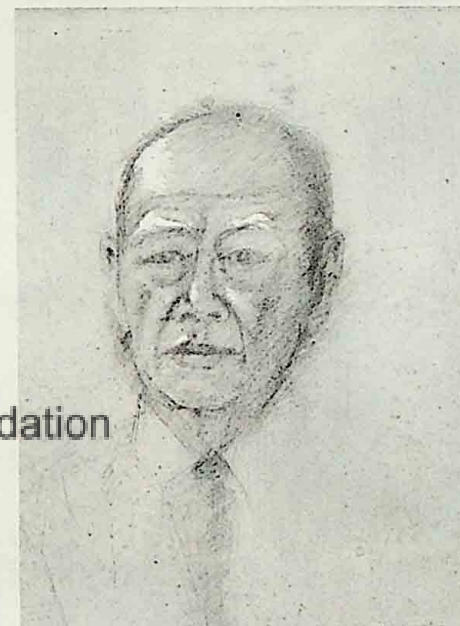
จตุรัสในนครฟลอเรนซ์
IL BARGELLO
PENCIL, PEN & INK

สุเหร่าเพิร์ลมอสก์ อัคระ 1
AGRA, PEARL MOSQUE I
COLORED PENCIL, PEN & INK

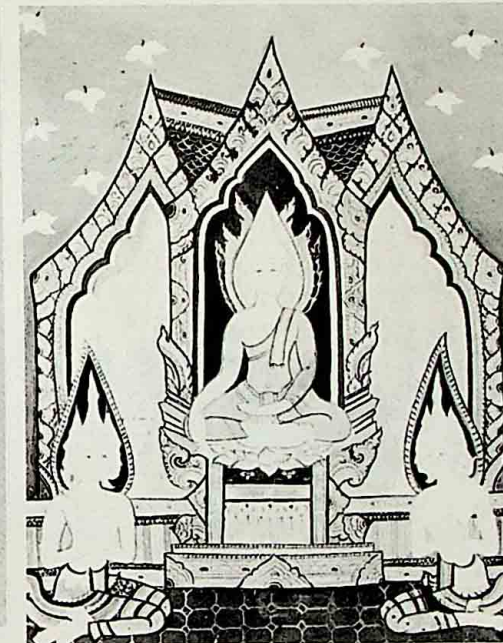
พระยาอนุมานราชธน
PORTRAIT OF PHRAYA ANUMANRATCHATHON
PENCIL

2512

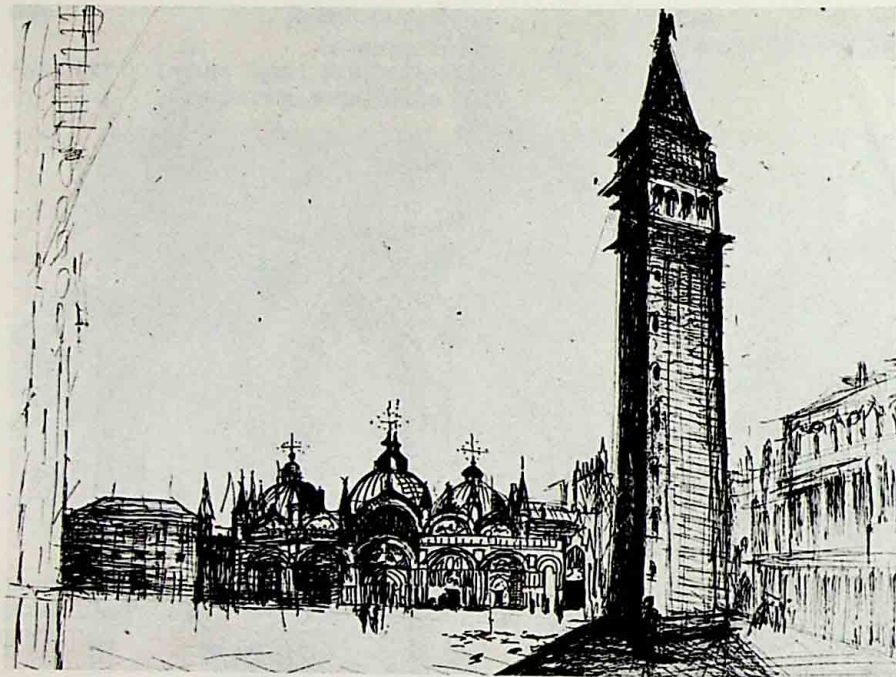
ภาพเขียนจำลองภาพผนัง 1
พระที่นั่งพุทไธสวรรย์
REPRODUCTION FROM MURAL I TEMPERA
THE BUDDHAISWAN CHAPEL

2506

ภาพเขียนจำลองภาพผนัง
วิหารน้ำแต้มวัดพระธาตุลำปางหลวง
REPRODUCTION FROM MURAL TEMPERA
VIHARA NAM THAM, WAT PHRA
THART LUMPANG LUANG

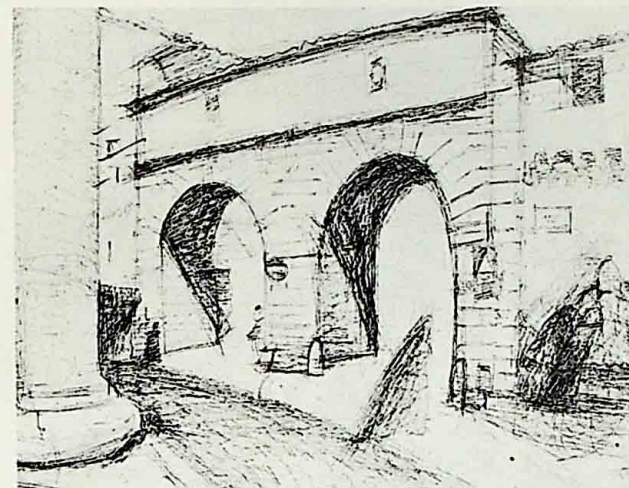
จัตุรัสซานมาร์โก
PIAZZA S. MARCO

2499
PEN & INK

สะพานโบราณแห่งนครฟลอเรนซ์
PONTE VACCHIO, FIRENZE

2499
PEN & INK

ประตูอันเจลิกา ทางเข้านครวาติกัน
PORTA ANGELICA

2499
PEN & INK

ภาพเขียนจำลองภาพผนัง 4

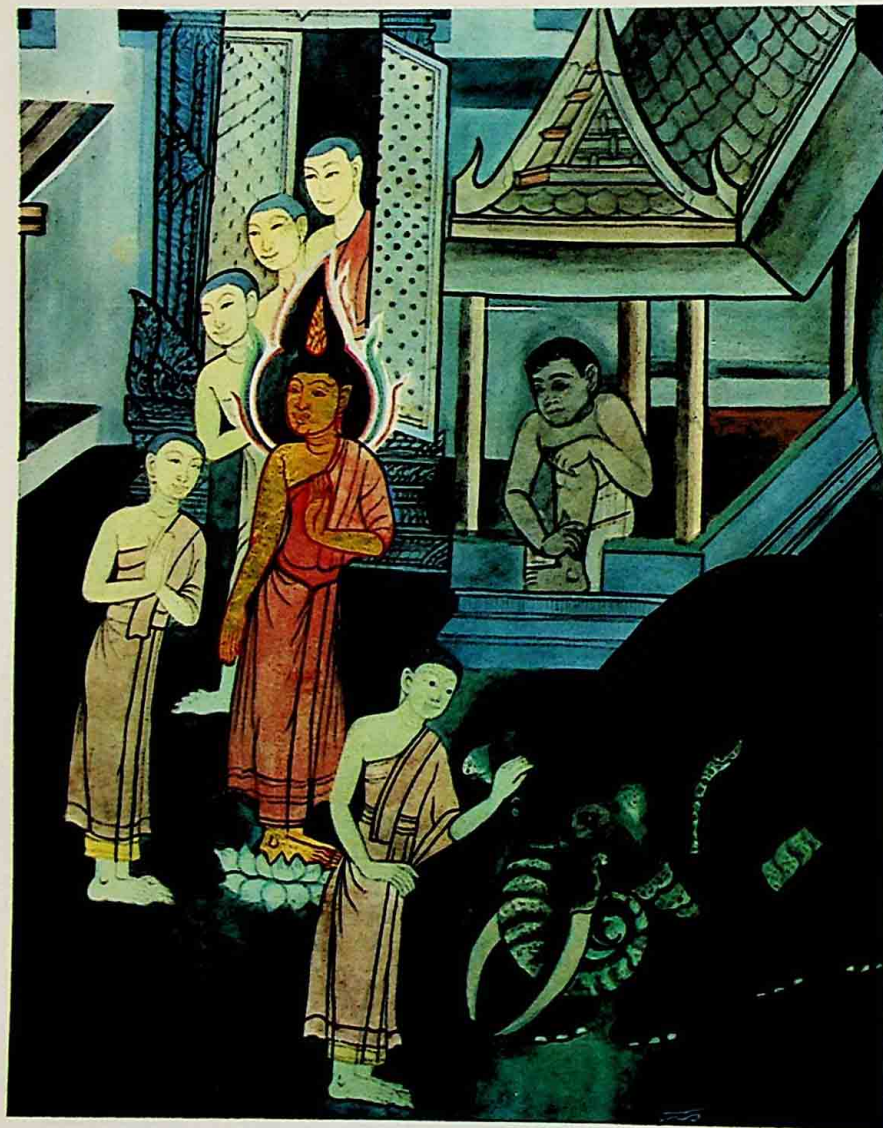
2506

พระที่นั่งพุทไธสวรรย์
REPRODUCTION FROM MURAL IV
TEMPERA THE BUDDHAISWAN CHAPEL

ฤดูใบไม้ร่วง
AUTUMN

2498
OIL

ภาพเขียนจำลองภาพผนัง:
พระที่นั่งพุทธโรตารีย์ 2506 สีฝุ่น
REPRODUCTION FORM
MURAL 1963 TEMPERA

Rama IX Art Museum Foundation

บ้านเมืองเก่า II
TRASTEVERE II 2498
OIL

แสงแดด
BLAZING OF THE SUN

2499
OIL

ซานเมืองโรม
SUBURB OF ROME

2497
OIL